

Juhend huvide konflikti ja korrupsiooniohtlike olukordade ennetamiseks, tuvastamiseks ja lahendamiseks

Sissejuhatus	1
Mõisted.....	2
Toimingupiirangud.....	3
Huvide konflikt riigihangete korraldamisel	5
Huvide konflikt õppe- ja teadustegevuses.....	5
Korrupsioon.....	7
Huvide konflikti olukordade ennetamine, tuvastamine ja lahendamine ülikoolis	7
Ülikoolisene töökorraldus huvide konflikti ning korrupsioonijuhtumite ennetamisel, tuvastamisel ja kõrvaldamisel	9
Karistusõiguslik vastutus.....	10
Täiendav teave.....	11

Sissejuhatus

Tartu Ülikool on avalik-õiguslik juriidiline isik, kes täidab avalikke ülesandeid ning lähtub oma igapäevases tegevuses avaliku sektori asutustele ja institutsioonidele kehtestatud reeglitest. Avalikus sektoris tuleb täita [korrupsioonivastase seaduse](#) (edaspidi ka: KVS) nõudeid, mille eesmärk on tagada avaliku ülesande aus ja erapooletu täitmine (KVS § 1 lg 2). Korrupsioonivastase seaduse nõudeid peavad täitma kõik ülikooli töötajad, kes tegutsevad ametiisikuna.

Korrupsiooniohtlike olukordade ennetamise eesmärgil on korrupsioonivastase seadusega kehtestatud teiste hulgas ka ülikooli töötajate tegevusele hulk piiranguid, mida nad peavad oma tegevuses järgima ja mida nimetatakse toimingupiiranguteks. Toimingupiirangu puhul on ülikooli töötajale keelatud teatud toimingu tegemine temaga seotud isikuga sõltumata sellest, kas ta saab sellest isiklikku kasu või mitte. Tegemist on ennetava meetmega. Olukorda, kus ülikooli töötajal on soov või vajadus teatud otsuse langetamiseks või toimingu tegemiseks, mis puudutab temaga seotud isikut, nimetatakse huvide konfliktiks. Huvide konflikt ei ole korrupsioon, kuid võib viia korrupsioonini.

Tartu Ülikoolil on tulenevalt korrupsioonivastase seadusele kohustus tagada oma töötajate korrupsiooni ennetamise alase teadlikkuse (KVS § 3 lg 3 p 1). Käesolev juhend on koostatud, et aidata kaasa selle eesmärgi täitmisele.

Mõisted

Ametiisik on füüsiline isik, kellel on avaliku ülesande täitmiseks ametiseisund sõltumata sellest, kas ta täidab talle pandud ülesandeid alaliselt või ajutiselt, tasu eest või tasuta, teenistuses olles või vabakutselisena või lepingu, nimetamise või valimise alusel. (KVS § 2 lg 1)

NÄIDE: Ülikoolis on ametiisikud rektoraadi liikmed ja struktuuriüksuste juhid, nõukogu ja senati liikmed, aga ka kõigi otsustuskogude liikmed, finantsallikate käsutajad ja kõik need töötajad, kellel on võimalus ülikoolis tehtavaid otsuseid mõjutada (nt ette valmistades riigihanget, koostades akadeemilise töötaja konkursi tingimusi jne).

Ametiseisund seisneb õigusaktist, tehingust või asutuse töökorraldusest tulenevas õiguses ja kohustuses avaliku ülesande täitmisel:

- teha otsus, sealhulgas osaleda selle tegemises või selle sisulises suunamises. Otsus on teise isiku, sealhulgas avalikku ülesannet täitva asutuse õiguse või kohustuse tekitamisele, muutmisele või lõpetamisele suunatud otsustus, millega reguleeritakse üksikjuhtumit või piiritlemata arvu juhtusid, sealhulgas õiguse üldakt, haldusakt haldusmenetluse seaduse tähenduses, kohtulahend, samuti asutuse siseakt; (KVS § 2 lg 2 p 1)

NÄIDE: Ülikoolis kasutab ametiseisundit nii rektor, kes kehtestab oma käskkirjaga huvide konflikti ning korruptsioonijuhtumite ennetamise, tuvastamise ja kõrvaldamise meetmed, kui ka õigusnõunik, kes selle õigusakti kavandi on koostanud.

- teha toiming, sealhulgas osaleda selles või selle sisulises suunamises. Toiming on teisele isikule, sealhulgas avalikku ülesannet täitvale asutusele õiguslikku või vältimatut faktilist tagajärge põhjustav tegevus, mis ei ole otsuse tegemine. Toiming võib seisneda ka menetlustoimingu tegemises, tegevusetuses või viivituses. (KVS § 2 lg 2 p 2)

NÄIDE: Toimingu teeb näiteks ülikooli töötaja, kes täidab oma töökohustusi sisestades uurimistoetuse taotlusi ETISesse. Samuti teeb toimingu näiteks akadeemiline sekretär, hinnates doktorikraadi taotleja esitatud dokumentide vastavust nõuetele.

Seotud isik korruptsioonivastase seaduse tähenduses on:

- ametiisiku abikaasa, vanavanem, ametiisiku või tema abikaasa vanem ning ametiisiku vanema alaneja sugulane, sealhulgas ametiisiku laps ja lapselaps. Vanemaks loetakse käesoleva seaduse tähenduses ka lapsendaja, vanema abikaasa ja kasuvanem ning alanejaks sugulaseks ka lapsendatu ja abikaasa laps;
- juriidiline isik, milles vähemalt 1/10 osalusest või osaluse omandamise õigusest kuulub ametiisikule endale või temaga seotud isikule;

NÄIDE: Kui osaihingu 1/10 osa kuulub ülikooli professori äiaale, siis on see osaihing ülikooli professoriga seotud isik korruptsioonivastase seaduse tähenduses.

- juriidiline isik, mille juhtimis- või kontrollorgani liige tulumaksuseaduse tähenduses on ametiisik ise või käesoleva lõike punktis 1 või 4 nimetatud isik;

NÄIDE: Kui instituudi juhi raamatupidajast lapselaps kuulub mittetulundusühingu revisjonikomisjoni, siis see mittetulundusühing on instituudi juhiga seotud isik korruptsioonivastase seaduse tähenduses.

- isik, keda seob ametiisikuga ühine majapidamine, samuti muu isik, kelle seisund või tegevus ametiisikut väljaspool ametiseisundit oluliselt ja vahetult mõjutab või keda ametiisiku seisund või tegevus väljaspool ametiseisundit oluliselt ja vahetult mõjutab või kes väljaspool ametiseisundit allub ametiisiku korraldustele või tegutseb ametiisiku huvides või arvel. (KVS § 7 lg 1)

NÄIDE: Selle sätte alusel kuulub seotud isikute hulka kindlasti ülikooli töötaja elukaaslane, kellega too faktiliselt koos elab ning ühist majapidamist omab. Mitmete teiste isikute (nt professori juhendatav doktorant, ülikooli töötaja otsene ülemus teise tööandja juures, ülikooli töötaja korteriühistu esimees) puhul ei ole üheselt selge, kas tegemist on seotud isikutega ning igakordselt tuleb hinnata nende kahe isiku suhte iseloomu ning võimalust avaldada teineteisele olulist mõju.

Toimingupiirangud

Ametiisikul on keelatud toimingu või otsuse tegemine, kui:

- otsus või toiming tehakse ametiisiku enda või temaga seotud isiku suhtes;

NÄIDE: professor ise ei osale otsustamisel, kui valdkonna nõukogus korraldatakse soovitushäälletus tema ametikohale valimiseks; instituudi juhil ei ole ülikooli nimel õigust sõlmida lepingut ettevõttega, mille üks omanikest on tema väimees; teaduril ei ole õigust osaleda riigihanke ettevalmistamisel, kui üks eeldatavaid pakkujaid on tema abikaasaga seotud ettevõtte; finantsallika käsutajal ei ole õigust teenust tellida ettevõttest, mille juhatusse kuulub tema vend

- ametiisik on teadlik tema enda või temaga seotud isiku majanduslikust või muust huvist, mis võib mõjutada toimingut või otsust;
- ametiisik on teadlik korruptsiooniohust. (KVS § 11 lg 1)

Ametiisikul on keelatud anda oma alluvale ülesandeks teha temaga seotud isiku suhtes toimingut või otsust tema asemel. Ametiisik peab käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolust viivitamata teavitama oma vahetut juhti või ametiisiku ametisse nimetamise õigusega isikut või organit, kes teeb toimingu või otsuse ise või annab selle ülesande teisele ametiisikule. (KVS § 11 lg 2)

NÄIDE: Dekaanil on vajadus sõlmida ülikooli nimel leping erialaliiduga, mille juhatusse ta ise kuulub. Tal ei ole õigust seda teha, kuna erialaliit on temaga seotud isik. Isegi kui tal üldiselt on õigus tehingute tegemist edasi volitada nt instituutide juhtidele, ei ole tal õigust seda teha nimetatud tehingu osas. Dekaan peab oma huvide konfliktist teavitama rektorit, kes sõlmib lepingu ise või teeb prorektorile ülesandeks leping sõlmida.

Juriidilist isikut ei loeta seotud isikuks juhul, kui ametiisiku ja juriidilise isiku seos tuleneb eranditult ametiisiku ametikohustusest. Riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või avalik-õigusliku

juriidilise isiku esindamise pädevust juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorganis loetakse ametikohustuseks käesoleva seaduse tähenduses. (KVS § 7 lg 2)

NÄIDE: Kui prorektor kuulub oma ametiülesannete tõttu ülikooli asutatud sihtasutuse nõukokku, siis ei ole nimetatud sihtasutus prorektoriga seotud isik korruptsioonivastase seaduse tähenduses.

Toimingupiiranguid ei kohaldata:

- õiguse üldakti vastuvõtmisel ja selle vastuvõtmises või ettevalmistamises osalemisel. Riigi ja kohaliku omavalitsuse eelarvet loetakse käesoleva seaduse tähenduses üldaktiks;

NÄIDE: Senati liikmetele ei kohaldata toimingupiiranguid, kui senat võtab vastu akadeemiliste töötajate ametijuhendid, mis avaldavad otsesest mõju ka paljudele senati liikmetele.

- pankrotihalduri poolt pankrotimenetluse läbiviimise korral selle büroo teenuste kasutamisel, mille kaudu ta tegutseb;
- hädaseisundis, samuti edasilükkamatu toimingu korral, kui on suurema kahju tekkimise oht;

NÄIDE: Kui ülikooli hoones on veeavarii, mis vajab kohest likvideerimist, on kantsleril õigus tellida see töö tema pojale kuuluvalt ettevõttelt, kui viimane saab selle teostada kõige kiiremini.

- kui ametiisiku asendamine ei ole võimalik asendajale esitatavatele nõuetele vastava isiku puudumise tõttu. Käesolevas punktis sätestatud alusel toimingupiirangu kohaldamata jätmise kohta avaldatakse viivitamata ja alaliselt teade avalikku ülesannet täitva asutuse veebilehel;
- toimingute või otsuste puhul, millega avalikku ülesannet täitev asutus tagab oma töö korraldamise, välja arvatud teenistusalased otsused. Käesolevas punktis sätestatud alusel toimingupiirangu kohaldamata jätmise kohta avaldatakse viivitamata ja alaliselt teade asutuse veebilehel;
- kui rutiinse otsuse või toimingu tegemisel korruptsioonioht puudub, sealhulgas kui ametiisik teeb käsutustehingu või toimingu, omamata võimalust määrata selle asjaolusid;

NÄIDE: Dekaanil on õigus määrata stipendium oma pojale, kui stipendiumi määramisel puudub kaalutusotsus ning see määratakse vastavalt õigusaktile mingite formaalsete tunnuste (nt õpiedukus) alusel.

- valla- või linnaasutuses, kui kohaliku omavalitsuse üksuse eripära arvestades oleks toimingupiirangu kohaldamine avaliku huvi seisukohast ebamõistlik. Käesolevas punktis sätestatud alusel toimingupiirangu kohaldamata jätmise kohta avaldatakse viivitamata ja alaliselt teade valla või linna veebilehel;
- organisatsioonide valimiste korral. (KVS § 11 lg 3)

NÄIDE: Kui ülikooli nõukogu valib nõukogu esimeest, on õigus otsustamisel osaleda ka neil nõukogu liikmetel, kes ise esimeheks kandideerivad.

Huvide konflikt riigihangete korraldamisel

Vastavalt riigihangete seadusele (edaspidi: RHS) on huvide konflikt on olukord, kus ülikoolil hankijana või tema nimel tegutseva isiku töötajal, ametnikul, juhatuse liikmel või muul pädeval esindajal, kes on kaasatud riigihanke ettevalmistamisse või korraldamisse või kes võib muul moel mõjutada selle riigihanke tulemust, on otseselt või kaudselt finantsalaseid, majanduslikke või muid isiklike huvisid, mida võib käsitada tema erapooletust ja sõltumatust kahjustavatena.

NÄIDE: Ülikooli töötajal, kes koostab riigihanke tehnilise kirjelduse, on endal ettevõtte, kes osaleb samal riigihankel pakkujana.

Ülikoolil on kohustus kehtestada meetmed huvide konflikti ennetamiseks, tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks riigihankel. Tartu Ülikoolis on rektor kehtestanud [huvide konflikti ning korruptsioonijuhtumite ennetamise, tuvastamise ja kõrvaldamise meetmed](#).

Riigihanke algatamisel annavad riigihanke algataja, loodava komisjoni liikmed, finantsallika käsutaja ja tehnilise kirjelduse eest vastutav isik kirjaliku kinnituse näilise ja tegeliku huvide konflikti puudumise kohta või sellise olukorra tekkimise korral enda taandamise kohta ning hankega seotud erahuvide puudumise kohta, kinnitades, et nad jälgivad kogu hankemenetluse jooksul, sealhulgas pakkumusi läbi vaadates ja otsuseid tehes, et ei tekiks huvide konflikti. Hankelepingu sõlmija ja hankelepingu täitmise eest vastutav isik annavad eespool nimetatud kinnituse enne hankelepingu sõlmimist. Need kinnitused registreeritakse dokumendihalduse infosüsteemis ja säilitatakse koos muu hankemenetlust puudutava dokumentatsiooniga.

Näilise huvide konflikti all peetakse silmas olukorda, kus jääb mulje, et ametiisiku erahuvid võivad sobimatult mõjutada tema ametikohustuste täitmist, ehkki tegelikult see ei ole nii.

Huvide konflikt õppe- ja teadustegevuses

Tartu Ülikooli senat on heaks kiitnud hea teadustava, milles muu hulgas käsitletakse ka teadustegevuses ette tulevat huvide konflikti ning selle lahendamise võimalusi: <https://www.ut.ee/et/hea-teadustava>

Vastavalt [õppejõudude ja teadustöötajate ametikohtade täitmise korrale](#) välditakse huvide konflikti akadeemiliste ametikohtade kandidaatide hindamiseks ekspertide nimetamisel.

Vastavalt [doktorikraadi andmise korrale](#) saab väitekirja oponentiks ja eelretsensendiks määrata vastava eriala rahvusvaheliselt tunnustatud teadlase, kellel on doktorikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning kellel ei teki selle ülesande täitmisel huvide konflikti.

Eelnimetatud õigusaktides peetakse huvide konflikti all silmas veel mitmeid muid juhte lisaks nendele, mis on nimetatud korruptsioonivastases seaduses, näiteks peetakse seotud isikuteks neid, kes on avaldanud või avaldamiseks esitanud ühiseid publikatsioone, kes osalevad või on osalenud ühise teaduskoostööprojekti täitmisel või kellel on või on olnud juhendaja ja juhendatava suhe.

Ülikooli töötajal on keelatud anda eksperdiarvamus või osaleda selle andmises iseenda või temaga seotud isikute kohta. Juhul kui temalt küsitakse sellist eksperdiarvamust, on ta kohustatud teavitama oma töö vahetut korraldajat huvide konfliktist. Töö vahetul korraldajal lasub kohustus korraldada töö ümber nii, et huvide konfliktis oleval isikul ei oleks vajadust ega kohustust seda eksperdiarvamust anda.

Kui õppeainet läbib üliõpilane, kes on õppejõuga seotud isik, on õppejõul õigus ennast selle üliõpilase eksami või arvestuse hindamisest taandada. Sellisel juhul moodustab õppeprodekaan selle üliõpilase eksami või arvestuse hindamiseks kolmeliikmelise komisjoni. Reguleerimine on sarnane selle, mis on ette nähtud [õppekorralduseeskirjas](#), kus õppeprodekaanil on kohustus üliõpilase põhjendatud taotluse alusel moodustada samas õppeaines neljandaks eksamikorraks kolmeliikmeline eksamikomisjon.

NÄIDE: Juhul, kui õppejõu ainekursusel osaleb tema tütar ja ta tunneb, et ei saa hindamisel olla erapooletu, saab ta ennast oma tütre hindamisest taandada ning dekaanil on kohustus moodustada selle üliõpilase töö hindamiseks kolmeliikmeline komisjon.

[Salajase hääletamise kord](#) reguleerib ülikooli otsustuskogu (senat, valdkonna nõukogu, instituudi või kolledži nõukogu, asutuse nõukogu) liikmete käitumist olukorras, kus otsustuskogu valmistub langetama mingit otsust kogu liikme enda või temaga seotud isiku suhtes. Kui valimine toimub otsustuskogus ning salajase hääletamisega otsustatakse otsustuskogu liikmesse puutuvat küsimust, siis vastav otsustuskogu liige taandatakse ning ta ei osale küsimuse arutelus ega hääletamisel. Otsustamisel osalev otsustuskogu koosseis väheneb taandatud liikme võrra.

NÄIDE: Kui valdkonna nõukogus toimub soovitusjärgeline professori ametikohale kandideerijate suhtes ja üheks kandidaadiks on selle sama valdkonna nõukogu liige, siis ta taandatakse ning valdkonna nõukogu suuruseks loetakse selle küsimuse otsustamisel tavapärase 25 liikme asemel 24. Sellisel juhul ei osale ta ka seda päevakorrapunkti puudutava arutelu juures, st läheb selleks ajaks ruumist välja.

Kui valimine toimub otsustuskogus ning salajase hääletamisega otsustatakse otsustuskogu liikmega korruptsioonivastase seaduse tähenduses seotud isikusse puutuvat küsimust, on otsustuskogu liikmel õigus mitte osaleda küsimuse arutelus ja ennast hääletamisest taandada. Otsustamisel osalev otsustuskogu koosseis väheneb taandatud liikme võrra.

NÄIDE: Kui instituudi nõukogus toimuvad teaduri valimised ning ühe kandidaadina kandideerib selle sama instituudi nõukogu liikme õde või ka näiteks tema doktoritöö juhendaja, siis seda instituudi nõukogu liiget automaatselt ei taandata. Küll aga on tal õigus ise ennast taandada ning sellisel juhul väheneb instituudi nõukogu koosseis selle otsuse tegemise ajaks ühe liikme võrra.

Ülikooli otsustuskogude moodustamisel on arvesse võetud erinevaid põhimõtteid, millest olulisemad on akadeemiliste töötajate esindatus, erialane ja teaduslik kompetentsus ja administratiivne vastutus. Juhul, kui otsustuskogust taandada kõik need isikud, kes on korruptsioonivastase seaduse mõttes seotud isikud selle inimesega, keda puudutavat otsust (nt ametikohale valimine) parasjagu tehakse, võib otsustuskogu koosseis kaotada oma sisulise pädevuse seda otsust üldse teha. Seetõttu ei taandata kõiki seotud isikuid otsustuskogust automaatselt, vaid antakse neile õigus ennast taandada juhul, kui nad tunnevad, et ei suuda otsuse tegemisel erapooletuks jääda. Sellist lähenemist toetab korruptsioonivastase seaduse § 11 lg 3 p 4, mille kohaselt toimingupiirangut (st keeldu osaleda endaga seotud isikut puudutava otsuse langetamisel) ei kohaldata, kui otsustuskogu liikme asendamine ei ole võimalik asendajale esitatavatele nõuetele vastava isiku puudumise tõttu.

Korruptsioon

Korruptsioon meetmete tähenduses on ülikooli töötaja ametikohast või tööülesannetest tulenevate hüvede kasutamine omakasu eesmärgil. Ametiisiku korruptiivset tegevust iseloomustatakse kõige sagedamini korruptiivse tuluga, mis ei pruugi olla alati rahaline. Korruptiivne on teadlikult kas enda või kellegi teise huvides tegutsemine, kui see toob kaasa tulu (mitte ainult otseselt rahalist) ning ei ole erapooletu ja teisi võimalikke osapooli võrdselt kohtlev.

Ametiisikuna tegutseval ülikooli töötajal on keelatud:

- korruptiivse tulu saamine, mis on ametiisikule endale või kolmandale isikule ametiisiku ametikohustuse tõttu pakutud või ametiisiku poolt nõutud varaline või muu soodustus, samuti ametiisiku kohustusi rikkudes saadud soodustus. Korruptiivseks ei loeta soodustust, mis ei ole seostatav ametikohustusega või mida saab üheselt mõista tavapärase viisakusavaldusena; (KVS § 4 lg 1)
- ametiseisundi korruptiivne kasutamine, mis on ametiisiku poolt ametikohustust rikkudes enda või kolmanda isiku huvides ametiisiku pädevuses oleva otsuse või toimingute tegemine, selles osalemine või selle sisuline suunamine, kui see toob kaasa avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise ametiisikule või kolmandale isikule; (KVS § 5 lg 1)
- avaliku vahendi korruptiivne kasutamine, mis on ametiisiku poolt ametikohustust rikkudes avaliku ülesande täitmiseks mõeldud materiaalse või muu ressursi kasutamine ametiisiku enda või kolmanda isiku huvides, kui see toob kaasa avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise ametiisikule või kolmandale isikule; (KVS § 5 lg 2)
- mõju korruptiivne kasutamine, mis on ametiisiku poolt ametikohustust rikkudes tema tegeliku või eeldatava mõju kasutamine eesmärgiga saavutada teise isiku poolt teo toimepanemist või toime panemata jätmist ametiisiku enda või kolmanda isiku huvides, kui see toob kaasa avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise ametiisikule või kolmandale isikule; (KVS § 5 lg 3)
- siseteabe korruptiivne kasutamine, mis on ametiisiku poolt ametikohustust rikkudes talle avaliku võimu teostamisel teatavaks saanud avalikustamata teabe, mis mõjutab või võib tõenäoliselt oluliselt mõjutada kolmanda isiku õigusi või kohustusi, kasutamine ametiisiku enda või kolmanda isiku huvides, kui see toob kaasa avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise ametiisikule või kolmandale isikule. (KVS § 5 lg 4)

Huvide konflikti olukordade ennetamine, tuvastamine ja lahendamine ülikoolis

Korruptsioonivastase seaduse rakendamiseks on ülikoolis rektori käskkirjaga kehtestatud [huvide konflikti ning korruptsioonijuhtumite ennetamise, tuvastamise ja kõrvaldamise meetmed](#). Meetmete kehtestamise eesmärk on tagada ülikooli nimel tehtavate otsuste ja tehingute õiguspärasus ning toetada ülikooli töötajaid teadlike ja ausate valikute tegemisel, huvide konflikti ja korruptsiooniohtlike suhete mõistmisel, õigeaegsel äratundmisel ja vältimisel, samuti määrata ülikoolisisene töökorraldus korruptsioonivastase seaduse rakendamisel.

Meetmetega on täpsustatud KVS nõudeid ning seal on öeldud, et ülikooli töötajal on keelatud teha ülikooli nimel tehinguid iseendaga ja temaga seotud isikutega ning delegeerida nende tehingute tegemine teistele ülikooli töötajatele või ülikoolivälistele isikutele. Nimetatud keeld kehtib ülikooli

nimel mistahes vormis tehtavate tehingute, sh finantsallika käsutamise kohta. Ülikooli töötajal on keelatud võtta ülikooli nimel iseendalt ja temaga seotud isikutele vastu kaupa või teenust ning anda iseendale ja temaga seotud isikutele üle kaupa või teenust.

NÄIDE: Finantsallika käsutajana ei ole ülikooli töötajal õigus teenust tellida mittetulundusühingult, mille revisjonikomisjoni ta ise kuulub.

NÄIDE: Kui ülikoolil on riigihanke raames sõlmitud leping ettevõttega, mis on KVS tähenduses seotud isik mõne ülikooli töötajaga, siis sellel töötajal ei ole õigust nimetatud firmalt kaupa vastu võtta ning ülikooli nimel vastuvõtuaktile alla kirjutada.

Kui ülikooli töötaja ei saa tema tööülesandeks olevat otsust või toimingut huvide konflikti tõttu teha, läheb selle tegemise kohustus üle tema töö vahetule korraldajale, kes hindab asjaolusid ning lähtub otsuse või toimingu tegemisel ülikooli huvidest. Juhul kui ka töötaja töö vahetu korraldaja on nimetatud otsuse või toimingu tegemisel huvide konfliktis, läheb selle otsuse või toimingu tegemise kohustus omakorda üle tema töö vahetule korraldajale.

NÄIDE: Kui instituudi juhile on teatud tehingute tegemise õigus antud edasivolitamise õigusega ning ta ise huvide konflikti tõttu ei saa seda tehingut teha, siis ei saa ta ka kellelegi teisele anda volitust selle tehingu tegemiseks, vaid kohustus selle tehingu tegemise üle otsustada ning vajadusel tehing teha läheb üle tema töö vahetule korraldajale ehk siis dekaanile.

Ülikoolis ei ole keelatud seotud isikutele teineteise alluvuses töötada, aga ülikooli töötajal ei ole õigust osaleda temaga seotud isiku töölepingu tingimuste kohta ettepaneku tegemisel, selle isikuga töölepingu tingimuste üle läbi rääkimisel ega nendes kokku leppimisel.

NÄIDE: Instituudi juhataja abikaasa võib töötada samas instituudis tema alluvuses, kuid sellisel juhul ei saa instituudi juhataja temaga läbi rääkida palga- jm töölepingu tingimustes ning temaga selle kohta kokkulepet sõlmida. See kohustus läheb sel juhul üle dekaanile.

Ülikooli töötajal on õigus võtta kingitusi ja soodustusi vastu üksnes juhul, kui ta on veendunud, et sellega ei eeldata temalt tema tööülesannetega seotud vastuteenet ning kingituse tegemist või soodustuse andmist saab käsitada tavalise viisakusavaldusena. Kahtluse korral kaasab ta asjaolude hindamise oma töö vahetu korraldaja.

NÄIDE: Kui värske doktor teeb kaitsmisjärgselt kingituse oma juhendajale, siis eeldatavasti ei ole tegemist kingitusega, mis on tehtud eesmärgiga saada juhendajalt mingit tööalast vastuteenet. Kui üliõpilane või rühm üliõpilasi teeb õppejõule hinnalise kingituse vahetult enne eksami toimumist, peaks õppejõud väga põhjalikult kaaluma, mis põhjusel kingitus tegelikult tehti ning ka seda, mis mulje võib sellest jääda kõrvalseisjatele, kes kingituse tegemise faktist teadlikuks saavad. Sellist kingitust ei peaks õppejõud vastu võtma ka juhul, kui ta on ise veendunud, et selle kingituse saamine ei mõjuta tema erapooletust eksamitööde hindamisel.

Ülikoolisisene töökorraldus huvide konflikti ning korrupsioonijuhtumite ennetamisel, tuvastamisel ja kõrvaldamisel

Kui ülikooli töötaja on sattunud huvide konflikti, on tal kohustus teavitada sellest oma töö vahetut korraldajat enne tööülesande täitma asumist või juhul, kui ta on juba seda täitma asunud, viivitamatult pärast huvide konfliktist teada saamist. Töö vahetul korraldajal on kohustus korraldada töö ümber selliselt, et töötaja sattumine huvide konflikti oleks välistatud.

NÄIDE: Ülikooli töötajale on retsenseerimiseks antud tema lapse lõputöö. Tal on kohustus informeerida sellest enda töö vahetut korraldajat, kes korraldab uue retsensendi määramise.

Kui ülikooli töötajal on teavet selle kohta või kahtlus, et mõni teine sama struktuuriüksuse töötaja on sattunud huvide konflikti või pannud toime korruptiivse teo või muul moel oma tegevusega ülikooli huve kahjustanud, teavitab ta sellest struktuuriüksuse juhti. Struktuuriüksuse juhil on kohustus selgitada välja juhtumi asjaolud ja võtta tarvitusele meetmed ülikooli huvide kaitseks. Kui vastav teave puudub mõne teise struktuuriüksuse töötajat või on töötajal kahtlus, et juhtumiga on seotud struktuuriüksuse juht, teavitab töötaja õigusnõunikku (tel: 7375664, e-post: aliis.liin@ut.ee), kes selgitab välja juhtumi asjaolud ja vajaduse korral edastab info juhtumi kohta rektorile.

NÄIDE: Ülikooli töötaja on saanud teadlikuks, et tema kolleeg on finantsallika käsutajana ostnud kaupa talle endale kuulunud ettevõttest. Ülikooli töötaja informeerib sellest oma struktuuriüksuse juhti, kes selgitab välja võimaliku korrupsiooniohtliku juhtumi asjaolud. Kui tegemist on ülikooli nimel seotud isikuga tehtud tehinguga, informeerib ta sellest enda töö vahetut korraldajat ja rektorit. Olenevalt juhtumi asjaoludest võtab ülikooli juhtkond tarvitusele meetmed ülikoolile juba tekkinud või tekkida võiva kahju minimeerimiseks.

NÄIDE: Ülikooli töötajal on kahtlus, et struktuuriüksuse juht on mõjutanud tema alluvuses olevat töötajat tellima teenust struktuuriüksuse juhi õele kuuluvast ettevõttest. Töötaja teavitab sellest kahtlusest õigusnõunikku.

Ülikooli kodulehel avaldatakse teave juhtumite kohta, mille puhul jätab ülikool seaduses sätestatud alusel korrupsioonivastases seaduses kehtestatud toimingupiirangu kohaldamata (KVS § 11 lg 3 p-d 4 ja 5).

NÄIDE: Ülikool avaldab kodulehel info salajase hääletamise korra sättest, millega on otsustuskogu liikmetele jäetud valikuvabadus, kas taandada ennast temaga seotud isikute suhtes otsuste tegemisest või mitte koos põhjendusega, mis eesmärgil selline korraldus ülikoolis on kehtestatud. Samuti informeerib ülikool oma kodulehel avalikkust nendest ülikooli töötajatega seotud ettevõtetest, kes on saanud ülikooli lepingupartneriks läbi riigihankemenetluse ning kellelt ostetakse kaupa või tellitakse teenust, mille ülikooli nimel kasutamiseks on seotud ka selle ettevõttega seotud isikust ülikooli töötaja.

Kui õigusnõunikule on talle teatavaks saanud infole tuginedes põhjendatud kahtlus, et ülikooli töötaja on pannud toime süüteo karistusseadustiku mõttes, korraldab ta kuriteoteate esitamise või väärteo kohtuvälise menetleja teavitamise.

Karistusõiguslik vastutus

Korruptsioonivastase seaduse rikkumise eest võib järgneda karistusõiguslik vastutus toime pandud väärteo või kuriteo eest olenevalt selle raskusele.

Väärteod

- Toimingupiirangu rikkumine (KVS § 19). Ametiisiku poolt toimingupiirangu või toimingupiirangu kohaldamata jätmise tingimuste teadva rikkumise eest karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut¹.
- Ametiseisundi, avaliku vahendi, mõju või siseteabe korruptiivne kasutamine (KVS § 17). Ametiisiku poolt omakasu eesmärgil ametiseisundi, avaliku vahendi, mõju või siseteabe korruptiivse kasutamise eest karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.
- Korruptiivse tulu saamisega seotud teatamise ja üleandmise kohustuse rikkumine (KVS § 18). Ametiisiku poolt tema saadud korruptiivsest tulust avalikku ülesannet täitvale asutusele või ametisse nimetamise õigusega isikule või organile teatamise kohustuse või korruptiivse tuluna saadu üleandmise kohustuse rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 200 trahviühikut.

Kuriteod

- Toimingupiirangu rikkumine (Karistusseadustik – KarS § 300¹). Korruptsioonivastases seaduses kehtestatud toimingupiirangu teadva rikkumise eest suures ulatuses karistatakse rahalise karistuse või kuni üheaastase vangistusega. Sama teo eest, kui see on toime pandud eriti suures ulatuses, karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.
- Soodustuskelmus (KarS § 210). Soodustuseks loetakse tasuta või osaliselt tasuta väljamakset majandustegevuses osalevale isikule riigieelarve, kohaliku omavalitsuse või muudest avalikest vahenditest või maksusoodustust eesmärgiga soodustada majandustegevust. Pettuse teel soodustuse saamise või soodustuse mitte-eesmärgipärase kasutamise eest karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.
- Altkäemaksu võtmine (KarS § 294 lg 1). Ametiisiku poolt talle või kolmandale isikule vara või muu soodustuse lubamisega nõustumise või vastuvõtmise eest vastutasuna tema ametiseisundi kasutamise eest – karistatakse rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.
- Mõjuvõimuga kauplemine (KarS § 298¹). Isiku poolt talle või kolmandale isikule vara või muu soodustuse küsimise, lubamisega nõustumise või vastuvõtmise eest vastutasuna tema tegeliku või tema poolt väidetava mõjuvõimu kasutamise eest ametiisiku üle selleks, et soodustuse andja või kolmas isik saaks ametiisikult avaliku huvi seisukohast ebavõrdse või põhjendamatu eelise, samuti sellel eesmärgil soodustuse lubamise või andmise eest karistatakse rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega.

---

¹ Trahviühik on rahatrahvi baassumma, mille suurus on 4 eurot.

Täiendav teave

Korruptsioonivastane seadus (KVS)

<https://www.riigiteataja.ee/akt/124032016005?leiaKehtiv>

Korruptsiooni ennetamist kajastav veebileht

<http://www.korruptsioon.ee/et>

Uuring „Korruptsiooniriskid Euroopa Liidu vahendite rakendamisel“

https://skytte.ut.ee/sites/default/files/ec/olafi_raport.pdf

Uuring „Hariduse valdkonna korruptsiooniriskid ja pettused“

http://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumendid/hvk_aruanne_oiige.pdf

Küsimused juhendi kohta ja ettepanekud muudatuste tegemiseks juhendis esitada õigusnõunik Aliis Liinile, tel 737 5664, e-post: aliis.liin@ut.ee